

kerels een zwarte, kralen ketting gekocht voor een blanken rijksdaalder.

Toch, ondanks de tamheid, waarin het leven ook hier weer terugviel, hield hij van de groote, suizende stilte. Als hij, na een dag van werken in de zengende tropenzon, doodmoe en bezweet, zich neerploffen liet in zijn ouden rottanstoel, te moe en te vervuld om de kranten in te kijken, dacht hij vaak: als ik dit nu vasthouden kon, als je gedachten zoo lam geslagen bleven onder de alles-overweldigende moeheid van je body! Maar dan waren er weer de regendagen waarin, om vier uur al, de djongos de lampen aanstak. Zooals in Holland een boerenhoeve, op een eenzaam land, ligt ingesneeuwd en van de wereld tijdelijk is afgesloten, zoo stond het kadjanghuisje gevangen in het neerstriemend regen-geweld. Op zulke avonden, waarin alle geluid volkomen overheerscht werd en je eigen stem geen klank leek te geven, greep Bart wel eens naar de boeken, die hij van uit Soerabaja bestelde. Dan schoof hij zijn stoel onder de lamp en gretig sneed het mes de bladzijden open; een oogenblik pakte hem soms wel de oude liefde voor literatuur, het verfijnde naspeuren van zielsconflicten, maar al gauw hoorde hij, boven alles uit, weer het geweld van den regen. Hier en daar doordrong het water reeds de zoldering; langzame druppels vormden zich en lekten neer. Een groote matheid omsloot zijn hersens en hij gaf zich, willoos en wanhopig, aan de overheersching van den regen over.

Zoo gingen weer vele dagen voorbij, soms kwamen, 's avonds, de boormeesters, dan stond de paitflesch op de tafel en de kaarten vielen op het houten blad. Bart keek naar den zilver-witten kop van Mac-Arthur, naar den machtigen stierennek van den Duitscher en hij dacht: levenslang.... levenslang in de rimboe! Ik moet zorgen dat ik.... maar dan dwong hij zich deze verschrikking niet uit te denken, hoe zou hij, met zijn ontwikkeling, zijn protectie ook vooral.... voor hem waren deze jaren toch maar tijdelijk. In de geestelijke malaise, na zijn zware malaria-aanval, kon hij dikwijls tegen den klammen angst dier visioenen niet meer op. Hij zag zich dan jaar op jaar dieper wegzinken in de sleur van het rimboe-bestaan; allerlei gebeurtenissen, tegen zijn wil, stonden tusschen hem en zijn toekomst. De directie, zijn superieuren, het werden allen vijanden, wachtend op hun kans; zonder eenigen steun was hij overgeleverd aan zich zelf.

Zoo waren, na het vertrek van Paul Verhallen, in kringloop van gedwee aanvaarden en bittersten opstand, twee weken voorbij gegaan en op een vrijen Zondag-morgen zat hij in zijn voorgalerij en wachtte op de komst van den terreinchef. Den dag tevoren, in den boortoren, had Van Hoven gezegd: „Van Geen, ik wou je eens spreken, reken er morgen op,” en Bart meende dat het autoritaire in zijn stem wel heel nadrukkelijk had geklonken, maar de bleek-blauwe oogen, achter de zwart-omrande glazen, verrieden geen bedoeling.

Nu zat Bart op zijn voorgalerij en overkeek den komenden morgen.